

NOCHTA TIBOR*

Sérelemdíj és kártérítés a személyiségi jogok szerződésszegéssel történő megsértéséért

I. A tanulmány hipotézise és elhatárolási kérdések

Vajon a szerződésszegéssel megvalósuló személyiségi jogsértés, illetőleg jogi személyek esetében személyhez fűződő jogsértés mássá teszi-e a sérelemdíj és a kártérítési iránti igényt, mint a szerződésen kívüli magatartások esetében? Erre a kérdésre kerestem a választ a jubiláns Szabó Imre professzort szeretettel köszöntő tanulmányban.

A szerződésszegés hatályos polgári jogunkban nagyon szélesen értelmezendő, mert bármely szerződésszerű kötelezettség teljesítésének elmaradásában állhat¹. A Ptk. objektív természetű intézményként fogalmazza meg. Mint a szerződés ellen ható nem kívánatos jogellenes állapot elsősorban a jogosult érdekeit sérti, de hátrányosan érintheti harmadik személyek jogait, jog védte érdekeit is. A szerződésszegés negatív hatásai sokrétűek, amelyekhez a magánjogi jogkövetkezmények szükségszerűen igazodnak.² Jelen tanulmányban ezek közül csupán a kártérítés és a sérelemdíj értékelésére törekszünk, mégpedig azért, mert egy szerződésszegés, ha személyiségi és személyhez fűződő jogok sérelmével jár, akkor mindkét jogkövetkezmény egyidejű alkalmazására is sor kerülhet. Érdekes lehet(lesz) annak a kérdésnek a joggyakorlati vizsgálata, hogy ilyen esetben vajon a sérelemdíj mértékét befolyásolja-e a szerződésszegéssel megvalósított személyiségi, vagy személyhez fűződő jog megsértésével okozott vagyoni kár?³ Reményeim szerint a bírói gyakorlat nem lesz nyitott ilyen felfogás irányába, mert a sérelemdíj és a kártérítés elvi szétválasztása a Ptk.-ban fontos jogpolitikai és dogmatikai cél volt.⁴

---

* egyetemi tanár, tanszékvezető, PTE Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék, KRE Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Római Jogi Tanszék

¹ Ptk.6:137.§.

² KECSKÉS LÁSZLÓ: *Nem vagyoni sérelmek szerződésszegési jogalapon*. Jogtudományi Közlöny 1980/1. száma 16–26. pp., az ezt elismerő joggyakorlatból :BDT2018.3821. PJD2016.14. és PJD 2016.17. számú döntéseket.

³ A bírói gyakorlatban annak egyértelmű jelei vannak, hogy a sérelemdíj iránti kereset elutasításánál szerepe van annak, hogy az objektív jogkövetkezmények (pl. elégtétel adása) vagy vagyoni kártérítés alkalmazása elégséges preventív hatást válthatnak ki.(Fővárosi Ítéltábla Pf.21.106/2016/7., valamint BDT2017.3657. BDT 2018.3821.)

⁴ Lásd erre Vékás Lajos összefoglaló tanulmányában írtakat. VÉKÁS LAJOS: *A Polgári Törvénykönyv első hét évéről*. Jogtudományi Közlöny 2021/3. szám.107–110. pp.

A felvetett kérdés aktualitása azzal is indokolható, hogy a két személyiségi jogsértésre is reagáló szankció kapcsolatát a Ptk. 2:52. § (2) bekezdésében található norma a következőkkel teremti meg: „a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire - különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára - a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni”. Vajon e norma mennyiben hat ki arra, hogy a jogsértés szerződösszegés vagy szerződésen kívüli magatartás volt? Véleményem szerint a kapcsolaton túl az eltérés is természetszerű, ami a kimentés körében a leginkább látható. Amennyiben a sérelem szerződösszegés következménye úgy a sérelemdíj és a vagyoni károk megfizetésének kötelezettsége alóli kimentésre előbbi esetben a szerződösszegés alóli kimentés szabályait részben, utóbbi esetben a kontraktuális károkozás alóli kimentésre vonatkozó általános Ptk. szabályok teljessége az irányadó⁵.

A Ptk. 2:52.§(2). bekezdésének értelmezéséhez utalni szükséges arra is, hogy általában a szerződösszegéssel okozott károkért való felelősség alóli kimentés milyen jogpolitikai célokat szolgál. A Ptk-hoz fűzött Indokolás szerint a szerződösszegéssel okozott vagyoni károkért való felelősség alóli kimentés szabályozásánál a jogalkotó szándék az volt, hogy a *kockázatok felek közötti helyes elosztása* a lehető legkiegyensúlyozottabban valósuljon meg⁶. Ennek érdekében a magánjogi szerződéseknél a szerződösszegés károkövetkezményeinek levonása elsősorban kockázatelosztáson alapul. A felelősség prevenciós hatása itt csak másodsorban érvényesül.

Ahogy erre Kemenes István helyesen rámutatott, a szerződéses kötelezettségvállalás nem szerződösszerű teljesítésének szankcionálása nem lehet csupán a szerződösszegő fél igyekezetének függvénye, mert ezt önként vállalta és ezért az ő kockázati körébe tartozik⁷. A másik fél a kárának megtérítésére tarthat igényt akkor is, ha a szerződösszegő történetesen úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A szerződéses vállalás megszűnése miatt ennél szigorúbb kimentési mércét kell alkalmazni, mert a másik fél jogos ügyleti és üzleti várakozásai a szerződösszegés folytán megghiúsultak⁸.

⁵ Lásd NOCHTA TIBOR: *Kártérítési jog*. Menedzser Praxis Kiadó. Budapest, 2016. 13–17. pp.

⁶ Lásd Ptk. Miniszteri Indokolás 586.sk. old.7/a és b. pontokban foglaltakat, amelyekre hivatkozik FUGLINSZKY ÁDÁM: *Polgári Jog Kötelmi Jog Első és Második Rész*. In: Welmann György (szerk.): *Az új Ptk. Magyarzata V/VI. Hvg-Orac*. Budapest, 2014. 276. p.

⁷ Lásd KEMENES ISTVÁN: *A szerződösszegés szabályozása*. In: Vékás L. – Vörös Imre (szerk.): *Tanulmányok az új Polgári Törvénykönyvhöz*. Wolters Kluwer Complex Kiadó. Budapest, 2014. 208. p.

⁸ A joggyakorlatban ez a szemlélet évtizedek óta jelen van. A régi Ptk. hatályossága idején a Legfelsőbb Bíróság egy köztisztasági feladatokat vállalkozásban végző gazdasági társaság kárfelelősség alóli mentesüléséhez nem találta elegendőnek, hogy az a településen rendszeresen végzett hóeltakarítást, szórást és kézi tisztítást; a mentesüléshez azt kellett volna bizonyítania, hogy a baleset helyszínén megtett mindent annak érdekében, hogy veszélyhelyzet ne keletkezzen, illetve hogy az a lehető leggyorsabban megszűnjön (BH1996. 34.). A bíróságok nem fogadták el a kimentést pl. munkaerő-problémákra, nyersanyaghiányra hivatkozás esetén. Még olyan szenzitív területen is, mint az orvosi műhiba által okozott káresetek köre, megjelent ez a szigorúbb felfogás. Egyes bírói döntések szerint a szakmai szabályok betartása önmagában nem vezet mentesüléshez (BH2006. 400.). A Legfelsőbb Bíróság egyik ítéletének indokolása úgy fogalmaz, hogy „az orvosi tevékenységgel okozott kár esetén a kimentés nehezített, ami azonban nem az objektív felelősséghez közelítést jelenti, hanem abból következik, hogy fokozott elvárás érvényesül a beteg ellátása körében, az abban résztvevőkkel szemben” (BH2011. 282.). Egy másik ítélet pedig megállapítja: az Eütv.-ben előírt elvárható gondosság követelménye kiterjed arra is, hogy a kórház a gyógyító tevékenységét úgy szervezze meg, hogy az egyes feladatok elvégzése egymást ne hátráltassa, és ne eredményezze a beteg ellátásának késedelmét (BH2013. 150.).

A szerződésszegéssel okozott kárért járó *vagyoni kártérítésnek* a jogosultat olyan helyzetbe kell hoznia, mint amilyenben szerződésszerű teljesítés esetén lett volna. Ennek megfelelően a jogosult vagyonában a szerződésszegés következtében elszenvedett teljes kár körébe tartoznak tényleges kár mellett a következménykárok így az elmaradt hasznok (*lucrum cessans*) is. A kár kiszámításánál azt a vagyoni veszteséget kell mérni, amelyet a jogosult vagyona a szerződésszegés következtében elszenvedett és a szerződésszegés előtti és utáni vagyoni helyzet különbsége jelenti tehát a kárt. A kártérítés represszív funkciójából következik, hogy nemcsak a jogosult meglévő vagyonában keletkezett hátrányokat kell reparálni, hanem kompenzálni kell a jogosult által a szerződésszerű teljesítéstől várható vagyoni előnyök elmaradását is⁹. A jogosult vagyonának részét képezik természetesen azok a vagyoni értékű jogok is, amelyek a szellemi alkotásokhoz kapcsolódnak.

Ha valamely személyiségi, illetőleg személyhez fűződő jog megsértése szerződésszegésre vezethető vissza, akkor a sérelemdíj fizetésére való kötelezést és a vagyoni kártérítést egyaránt a szigorúbb kimentési szabályok szerint kell elbírálni. Ez a sérelemdíj esetében azt jelenti, hogy a kimentéshez bizonyítani kell azt, hogy a sérelem a jogsértő ellenőrzési körén kívüli okból következett be, valamint a felróhatóságának hiányát. Az előreláthatósági kritérium tekintetében az irányt szabó elméleti felfogások alapján ugyanakkor nem áll fenn bizonyítási kötelezettség, ugyanis az előreláthatósági korlát a szerződésszegéssel megvalósuló személyiségi jogsértés esetén a sérelemdíj iránti kötelezettségre azért nem alkalmazható, mert az a Ptk. 6:143. § (2) bekezdése alapján a szerződésszegéssel okozott károk esetén a kártérítés mértékét határolja be, azaz a szerződés megkötésekor előre nem látható kárt nem kell megtéríteni¹⁰. A nem vagyoni sérelem tehát nem mérhető

⁹ HARTKAMP, ARTHUR: *Einführung in das neue Niederländische Schuldrecht, Teil I. Rechtsgeschäfte und Verträge*, AcP 191(1991) 396.Ff., WELSER, RUDOLF – ZÖHLING-JUD, BRIGITTA: *Bürgerliches Recht Band II. Schuldrecht Allgemeiner Teil*. 14. Auflage. MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2015. 102–104. pp., VÉKÁS Lajos – Gárdos Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Wolters Kluwer. Budapest, 2014., Osztovits András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény és kapcsolódó jogszabályok Nagykommentárja*. III. kötet. Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014., LESZKOVEN LÁSZLÓ: *Szerződésszegés a polgári jogban*. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2018., VÉKÁS LAJOS: *Szerződésszegési kártérítési felelősség a bírói gyakorlatban*. Magyar Jog 2020/10. sz. 560. p., FUGLINSZKY ÁDÁM: *Az előreláthatósági klauzula egyes kérdései, avagy kinek, mikor és mit kell előrelátnia*. Magyar Jog 2011/7, 416–425. pp., KEMENES ISTVÁN: *A kontraktuális kártérítés egyes kérdései*. Magyar Jog 2017/1. sz. 1–10. pp.

¹⁰ Az új Ptk. Véleményező Testület a sérelemdíjjal kapcsolatos állásfoglalásában kinyilvánította, hogy a Ptk. 6:143. §-ban foglalt szabályok a kártérítés mértékére vonatkoznak, ezért a sérelemdíj fizetése iránti kötelezettségre nem alkalmazhatók. A sérelemdíj mértékének meghatározására a Ptk. a 2:52. § (3) bekezdésében ad speciális szabályozást. FUGLINSZKY ÁDÁM: *Kártérítési jog*. HVG-Orac Kiadó. Budapest, 2015. 272. p., SZELECKI RITA – CSERNUS SÁNDOR: *A korábban már kialakult ítélkezési gyakorlat várható változásai a kártérítési perekben c. áttekintésükben* (www.mabie.hu) kifejtették: „Nyomós érvek szólnak amellett, hogy sérelemdíjra az előreláthatósági korlát (6:521.§) nem alkalmazható. Egyrészt a kár mértékére, a kártérítés módjára vonatkozó szabályok az utaló norma szövegében nem szerepelnek; a sérelemdíj az utaló szabály ellenére sem kártérítés, és összegének megállapítását a 2:52.§ (3) bekezdése kizárólagosan rendezi. Továbbá, a sérelemdíj logikája, funkciója sem teljesen azonos a kártérítéssel (a reparáció és prevenció mellett elégtételi elemeket is hordoz), s a funkciók eltérő hangsúlyozása, illetve az elégtételi funkció miatt az előreláthatóság kevésbé illeszkedik a sérelemdíjhoz, s alkalmazása a jogalkotó által meghatározott sajátos célrendszer (prevenció, más nemű előny nyújtása és magánbüntetés) egyensúlyát felborítaná. Aggályos lenne az előreláthatósági korlát alkalmazása e körben azért is, mert a sérelemdíj követelésének kimondottan nem előfeltétele bármely hátrány bizonyítása, az előreláthatósági korlátnak pedig éppen az okozott hátrány (kár), s ennek mibenléte a központi eleme: azt kell vizsgálni, hogy a hátrány, a kár maga előre látható volt-e. Így az előreláthatóság alkalmazása a sérelemdíjra ellentétes volna azzal a koncepcionális (és rendszertani)

az előreláthatóság mércéjével. Mértékének egy összegben történő meghatározása a Ptk.2:52.§.(3). bekezdésében foglaltak szerint az eset körülményeire figyelemmel - különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására – a bíróság feladata. A sérelemdíj mértékének megállapítása során a bíróság számára abban a követelményben, hogy vegye figyelembe az eset összes körülményeit természetesen annak is szerepe van, hogy jelentőséghez jusson a sértettet ért hátrány mértéke is¹¹.

A károkozás alóli kimentés körében tehát a Ptk. 6:142. §-ában és 6:520. §-ában írt, felelősség alóli kimentésre vonatkozó szabályt a 2:52. § (2) bekezdésének egyértelmű utaló szabályában foglaltak szerint kell alkalmazni.

Amennyiben a személyiségi jog megsértéséhez vagyoni kár is társul, akkor természetesen a kimentés jogi rezsimjét három feltétel együttes bizonyításának sikeressége jelenti. Jelesül a szerződésszegőnek szükséges bizonyítania, hogy az adott személyiségi, vagy személyhez fűződő jog megsértésével okozott vagyoni kár az ellenőrzési körén kívüli okból következett be, e kár a szerződés megkötésekor nem volt előre látható és nem volt elvárható, hogy a kárt elhárítsa vagy azt elkerülje.

II. A sérelemdíjról mint magánjogi szankcióról

A sérelemdíj a Ptk. 2:52. §-ának (2) bekezdése szerint egy szubjektív, kimenthető szankció. A kimentés módjának meghatározásánál ezért részben a kártérítési szabályok az irányadók¹².

A jogsértés megállapításának ugyanakkor nem automatikus következménye a sérelemdíj alkalmazása. A 2:52. § (1) bekezdésének helyes értelmezése alapján az érintett az őt ért nem vagyoni sérelemért követelhet sérelemdíjat. Tehát a sérelemdíj funkciója a személyiségi jogok megsértésével okozott nem vagyoni sérelmek kompenzálása is. Az új Ptk. a sérelemdíj megítéléséhez, annak összegszerűsége meghatározásához az eset összes körülményének mérlegelését írja elő a bíróságok számára, rögzítve azt, hogy az adott ügyben eljáró bíróságnak milyen szempontokat kell elsősorban figyelembe vennie annak megítélésénél, hogy szükséges és indokolt a sérelemdíj vagy sem. A bíró a tényeket és körülményeket együttesen mérlegelve állapítja meg, hogy milyen összegű sérelemdíjat tart alkalmasnak és elégségesnek arra, hogy a jogsértés objektív szankcióival együttesen a felperest ért immateriális hátrányt kompenzálja.¹³ Megítélésem szerint mind anyagi jogi, mind pedig eljárási jogi szempontból figyelemreméltó az a Kúriai határozat, amely

---

változással, amire a nem vagyoni károk megtérítésének megszüntetése és sérelemdíjjal való felváltása irányul. Ezért álláspontunk szerint az előreláthatóság a személyiségi jogi jogsértések és a sérelemdíj vonatkozásában nem érvényesül. Ezt az álláspontot erősíti a meg Vékás Lajos - Gárdos Péter által szerkesztett Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvhöz. Wolters Kluwer Kiadó. Budapest, 2020. 201. oldalán Székely László kommentárja is.

¹¹ Lásd PJD2017.3. ill. SZÉKELY 2020, 200. p.

¹² Lásd BDT2011. 2040., BDT2013. 2969., Pécsi Ítélőtábla Pf.II.20-390/2010/6. Kaposvári Törvényszék 6.P.21.544/2015/7.

¹³ Lásd a Veszprémi Törvényszék 7.P.20.048/2015/21/I. számú döntést.

szerint „ha a felperesek a jogsértésből eredő köztudomású hátrányokon túl további hátrányok bekövetkezésére nem hivatkoznak, és ilyen hátrányokat nem bizonyítanak, úgy a bíróság a sérelemdíj mértékét a jogsértésből eredő köztudomású hátrányok alapján határozza meg. A sérelemdíj alkalmazásához szükséges a személyiséget ért nem vagyoni sérelem, amely testi, vagy lelki változásokban, illetve a személyiséget körülvevő társadalmi, természeti környezetnek a személyiségre hátrányos megváltozásában manifestálódhat.. A sérelemdíjnak reparatív funkciója is van”¹⁴.

A bírói mérlegelés adott esetben arra is vezethet, hogy a jogsértő nem kötelezhető sérelemdíj megfizetésére. Ha példának okáért a becsületet, vagy jó hírnevet érintő jogsértő közlésnek nincs értékelhető jelentősége a felperes környezetére, személyének megítélésére akkor a sérelemdíj alkalmazása sem indokolt. Ennek megfelelően adott esetben objektív szankciók alkalmazása megfelelő és elegendő eszköze a felperes által elszenvedett sérelem orvoslásának. A hazai joggyakorlatban egyre inkább egységesedő tendenciaként tételeződik, hogy nem indokolt a sérelemdíjban való marasztalás, ha úgynevezett *bagatell igényről* van szó. Miként ez egy felsőbbbírósági döntésben olvasható : „A sérelemdíjra okot adó nem vagyoni hátránynak olyan fokúnak kell lennie, amely kompenzációt és egyúttal magánjogi, preventív jellegű büntetést igényel, figyelemmel a sérelemdíj ketős funkciójára. Ha az elszenvedett sérelem nem olyan mértékű, amely a sértett fél oldaláról másnemű - adott esetben pénzbeli - ellensúlyozást, a jogsértő oldaláról pedig magánjogi szankciót igényelne, sérelemdíj alkalmazásának nincs helye.”¹⁵ Ezzel összefüggésben tapasztalat az is, hogy általában egy személyhez fűződő jogsértés a jogi személy vonatkozásában nem jár olyan súlyú hátránnyal, mint amilyen következményt jelenthet egy természetes személy számára.¹⁶

III. Vagyoni kártérítés a személyiségi jogok megsértése szankciójaként

A Ptk. 2:53. §-a értelmében: „Aki személyiségi jogainak megsértéséből eredően kárt szenved, a jogellenesen okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti a jogsértőtől *kárának megtérítését*.” E szabály levezethető a károkozás általános tilalmából (neminem leadere), mert bármilyen vagyoni vagy nem-vagyoni érdeksérelem okozó jogellenes károkozásra vonatkozik.¹⁷ A kártérítési felelősség megállapításához - a személyi-

¹⁴ Lásd a.PJD2017.3. számú döntést.

¹⁵ Példának okáért az alperes írásba foglalt téves diagnózis kétségtelenül megviselheti lelkileg a felperest, de ha az a feszült lelkiállapot, amely emiatt csak rövid ideig áll fenn, a lelet elolvasásától az alperesi kezelőorvos telefonos tájékoztatásáig, amit a vizsgálatkori szóbeli tájékoztatással együtt értelmezve a felperesnek - figyelemmel a rákszűrés köztudomásúan későbbi eredményére is - el kellett jutnia arra a következtetésre, hogy a leleten szereplő diagnózis téves. Az ezen időszakban bekövetkező hátrány olyan bagatell és rövid ideig tartó, ami nem indokolja az alperes sérelemdíjban való marasztalását. Az említett esetben a bíróság csupán kimondta, hogy az alperes megsértette a felperes lelki egészséghez fűződő személyiségi jogát. az eljárása során, de elutasította a sérelemdíj iránti keresetet (Szegedi Ítélőtábla Pf. I. 20 164/2016. számú döntése).

¹⁶ Lásd Kúria Pfv. IV. 21.764/2015. BH2016. 241.

¹⁷ Lásd Osztoivits András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja. I. Kötet*. Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014. 348. p.

ségi jogok megsértésének objektív szankcióihoz és a sérelemdíjhoz képest - többlet-tényállási elemként - a személyiségi jogsértés által okozott vagyoni kár felmerülésének és mértékének bizonyítása is szükséges.

A felelősség feltételei, különösen a felelősség alóli kimentés módjai természetesen attól függenek, hogy a kárt szerződésen kívül vagy szerződésszegéssel okozták. Azok a szempontok, amelyek a - deliktuális és kontraktuális - kártérítési felelősségi rendszerek elvi különválasztását indokolták a Ptk.-ban, fennállnak tehát akkor is, ha a károkozó magatartás személyiségi jog megsértését jelenti. A szerződésszegéssel okozott személyiségi jogsértéssel keletkező vagyoni kár megtérítése alóli *mentesüléshez* a jogsértőnek azt kell bizonyítania, hogy a személyiségi jogsértést és az abból fakadó kárt ellenőrzésén kívül eső körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa. Ha a személyiségi jog megsértésére és ezzel vagyoni károkozásra szerződésszegéssel kerül sor, a *megtérítendő károk* (közelebbről: a következménykárok és az elmaradt haszon) mértékének megállapításánál előreláthatósági klauzula is alkalmazásra kerül¹⁸.

A személyiségi joga megsértését a peres eljárásban annak kell bizonyítania, aki e tényről állítja. Személyiségi jogsértés megállapítása esetén a sérelmet okozó alperes az objektív jogkövetkezmények alól nem, de a kártérítési szankció alkalmazása alól kimentheti magát három konjunktív feltételének sikeres bizonyításával. Emellett neki kell bizonyítania azt is, hogy a jogsértéssel okozati összefüggésben a felperest nem érte olyan kár, ami a kártérítésre kötelezést indokolná. Erre a következtetésre a bíróság az alapján is eljuthat, ha arról hivatalból tudomása van, vagy az köztudomású ténynek tekintendő.

Nem lehet leszűkíteni sem szerződéstípusokra, sem pedig egyes személyiségi jogokra, hogy mikor és milyen szerződésszegésnek lehet következménye valamely személyiségi jog vagyoni kárt is okozó sérelme. Ezt csupán adott tényállással összefüggésben és erre vonatkozó igény megjelölése alapján lehet megítélni. A személyiségi jogot sértő szerződésszegés potenciális vagyoni jogkövetkezményeit sok esetben csak kockázati alapon lehet elosztani. Ennek lehet az is az eredménye, hogy a személyiségi jogában szerződésszegéssel megsértett fél számára a kockázattelepítés, kockázatelosztásnak az az eredménye, hogy a vagyoni kártérítés megállapítása nem indokolt. Felvethető kérdés, hogy a szerződésszegéssel okozott személyiségi jogsértések esetében a sérelemdíj és a kártérítési kötelezettség alóli kimentés tekintetében vajon szem előtt tartható-e kockázatok felek közötti kiegyensúlyozott elosztásának kötelmi jogban élő elve? Egyáltalán lehetséges-e kockázattelepítésről, illetőleg kockázatelosztásról beszélni a személyiségi jogok védelme körében? Egészen bizonyos, hogy úgy nem, ahogy ezt a szerződési- vagy a kártérítési jogban sokszor szükségszerű. Talán abból kiindulhatunk, hogy van a személyiségi jogok sérelmének egy olyan szintje, amely a velünk élő kockázatok miatt nem igényel társadalmilag indokolt jogi védelmet és ekként a jogi szankcionálás is hatástalan volna¹⁹. E körbe vonható a sértett személyiségi jogok megsértését kizáró hozzájárulás, ha az kifejezett és határozott²⁰, a közszerepléssel együtt járó „kitettsége” bizonyos személyiségi jogoknak, de említhetnénk az általános életbiztosító körébe vonható helyzeteket is. Az említett esetekben vagy egy tudatos kockázatvállalás, vagy egy társadalmi-egyéni helyzettel együtt járó

¹⁸ Lásd Vékás-Gárdos 2020, 205–206. pp.

¹⁹ NOCHTA TIBOR: *A személyiségi jogok magánjogi szankciós védeltségéről.*, Magyar Jog 2018/I.sz. 7–8. pp.

²⁰ Lásd a BDT2016, 3519. számú döntést.

kockázat miatt ugyan a személyiségi jogok sérelme bekövetkezik, de a jogi szankcionálás nem indokolt sem a társadalom, sem az egyén védelme érdekében. A kockázat tényének vagy tudatos felvállalásának ilyen esetben jogkövetkezményeket kioltó hatása van, mert egyszerűen el kell viseljük ezt a kockázatot!²¹

IV. A szerződésszegéssel okozott személyiségi jogsértések joggyakorlatáról

A szerződésszegéssel okozott személyiségi jogi és személyhez fűződő jogsértések lehetősége tulajdonképpen nem zárható ki egyetlen szerződéstípusnál – sőt atipikus szerződések esetén – sem.²² Ennek magyarázatát könnyen beláthatjuk, ha magából a szerződésszegés lényegéből indulunk ki. Ennek megfelelően – ahogy ez következik a Ptk. fentebb idézett rendelkezéséből – minden állapot, körülmény, magatartás, amely egy szerződéses kötelezettség teljesítésének elmaradását idézi elő, az szerződésszegés. Ezen igen széles értelmezendő jogellenesség természetesen elvezethet a vagyoni érdeksérelmek mellett a személyiségi jogok, vagy személyhez fűződő jogok megsértéséhez. Egy szerződésszegés tehát járhat a személyiségi ill. személyhez fűződő jogok sérelmével is.²³ De vajon hogyan kapcsolható össze a szerződésszegés magával a személyiségi jog vagy személyhez fűződő jog sérelmével egyes szerződéseknel? Természetesen, oly módon, hogy az az abszolút szerkezetű jogviszony, amely a személyiségi jogokat, azok védelmét biztosítja, szerződésszegéssel is megsérthető.

Ezt gyakorlati esetekkel lehet leginkább érzékeltetni és igazolni. Megdöbbentő esetek fordultak elő a judikatúrában a kegyeleti jogok megsértését előidéző temetkezési szolgáltatás nyújtására vonatkozó vállalkozással vegyes megbízási szerződések megszegése kapcsán. Az irányadó tényállások alapján egyértelműen megállapítható volt a szolgáltatás nem megfelelő (hibás) volta esetén – akár ezt a kötelezett közreműködő révén teljesítette – a kegyeleti jogok megsértése. Irányt szabó volt, hogy ezekben az ügyekben alperest jelentős összegű sérelemdíjban marasztalták a bíróságok tekintettel arra, hogy egyszeri, megismételhetetlen alkalomról volt szó, és pszichológus segítségével az is kimutatható volt, hogy a felperes gyásza olyan mértékben elmélyült, hogy évekig pszichés problémákkal kellett küzdenie.

Tipikusnak mondható személyiségi jogokat is sértő szerződésszegés az utazási szerződések esetén tapasztalható.²⁴ Szerződésszegéssel okozott nem vagyoni hátrány merült fel abban az esetben, amikor a felperes olyan időszakban utazott a balatoni szállodába, amikor egy héttel korábban még árvízveszély volt. A hotel strandján, illetve az oda vezető sétányán is homokzsákokból emelt védgát volt, jöllehet a nyaralás időszakában már megszűnt az árvízveszély. A hotel azonban nem szállította még el a homokzsákokat, mivel ha fúj a szél, a víz az alsóbb partrészeket ellepte. A felperes sétálni indult a kikövezett

---

²¹ NOCHTA 2018, 8. p.

²² Lásd SZABÓ CSILLA: „A sérelem bére” - új bírói gyakorlat a nem vagyoni sérelem megítélése kapcsán című igen alapos és problémacentrikus áttekintését Polgári Jog 2017/9.

²³ Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy szerződésszegésre alapított személyiségi jogsértés esetén a szerződésszegés hiánya a sérelemdíj iránti követelést is alaptalanná teszi (BDT2018.3825.).

²⁴ Lásd a BDT2018.3924. számú elvi természetű döntést.

úton a Balaton partjára, a védgátnál és látta, hogy nem tud lemenni a partra, ezért megpróbált átmászni a védgáton, azonban elesett és bokaszalag szakadást szenvedett. Ezt követően pert indított a szálloda ellen, mivel a szerződésben az állt, hogy rendeltetészerűen és biztonságosan biztosítani fogják számára a Balaton partjához való közvetlen lejutást.

A bíróság megállapította a szerződésszegést pusztán amiatt, hogy a felperes szerződésében szerepelt, hogy szálloda biztosítja a Balatonhoz való közvetlen lejutás lehetőségét. A bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a szálloda ellenőrzési körén belül okozta-e ezt a személyiségi jogsértést, vagyis a testi épség sérelmét. A perben a bíróság megállapította, hogy a szálloda ellenőrzési körén belül történt a baleset, a víz partján álló szálloda vezetésének pedig tudnia kellett volna, hogy felmerülhet a baleset veszélye. Ennek megfelelően kellett volna gondoskodnia a megelőzésről és átjáró biztosításáról, vagy egyéb módon a balesetveszély elhárításáról²⁵.

Ugyancsak szerződésszegésen alapuló személyiségi jogsértésnek (elsősorban a testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi jog sérelmének) minősítette és megalapozottnak tekintette a bíróság a szállodával szemben a sérelemdíjra és emellett vagyoni kártérítésre vonatkozó igényt amiatt, hogy a vendég az elkorhadt, nem megfelelően rögzített erkélykorlátról kizuhanva személyi sérüléseket szenvedett. A szállodai szobákhoz tipikusan hozzátartozó erkély, terasz biztonságos használata a vendégek számára hozzátartozik a szálloda vállalkozó szolgáltatásához, szerződéses kötelezettségeihez²⁶.

Családi eseményeket megőrkítő pótolhatatlan fénykép- és videófelvevételek elkészítésének elmaradása, azok elvesztése a felvételek készítését, előhívására szerződés szerint köteles vállalkozó szerződésszegésével megvalósít személyiségi jogsértést és megalapoz sérelemdíj iránti igényt²⁷.

Megítélésem szerint a sportrendezvényeken való szurkolói részvételt biztosító szerződések rendező általi megszegésével személyiségi és vagyoni jogok is sérülhetnek. A sportrendezvények biztonságos lebonyolításának megszervezése a rendező sportvállalkozás szerződéses kötelezettsége. Mindazon vagyoni károkat, amelyek e szerződéses kötelezettségek nem megfelelő teljesítésével vannak okozati kapcsolatban azokat a szervezőnek meg kell téríteni, miként a személyiségi jogok sérelme esetén sérelemdíjra vagy vagyoni kártérítésre is jogosult lehet a néző, szurkoló²⁸.

A személyiségi jogok megsértését ezen belül a testi épség, egészség sértése valósulhat meg egyes szolgáltatási szerződések hibás teljesítése esetén. Ebbe a körbe tartozónak tartjuk mindenképpen a fodrászati, kozmetikai, testfestési, tetoválási, szolárium szolgáltatásokat. Vitatható lehet ugyanakkor a napjainkban elterjedt plasztikai sebészeti beavatkozások megítélése. Véleményem szerint ezen utóbbi beavatkozások szerződésen alapulnak és nem azonosíthatók az egészségügyi szolgáltatói tevékenységgel, ezért az ilyen esetleges „műhibák” valójában a megbízó és a megbízott közötti létrejött szerződés megszegését jelentik és az egészséghez ill. testi épséghez fűződő személyiségi jog megsértésével járnak együtt, amely sérelemdíj illetőleg a jogsértéssel okozott vagyoni kár megtérítését

²⁵ Lásd a BDT2017.3719. számú döntést.

²⁶ Lásd a Székesfehérvári Törvényszék I.Pf.385/2018/12. sz. ítéletét.

²⁷ Lásd a BDT 1899/2007. számú döntést.

²⁸ Erre hívja fel a figyelmet NOCHTA TIBOR: *Veszély, kockázat és kárfelelősség sportjogi összefüggéseiről – különös tekintettel a COVID-19 hatásaira* c. tanulmányában Sportjog 2021/I. szám. 7–9. pp.

alapozhatják meg kontraktuális alapon²⁹. Véleményem szerint ugyancsak fontos és eldöntendő kérdése lesz a judikatúrának az esély elvesztésének nem vagyoni hátrányként való megítélése³⁰ és ezen belül , hogy a gyógyulás³¹ és pernyertesség³² esélyének elvesztése milyen módon tágitja ki a személyiségi jogok körét a jövőben. Mindenesetre anélkül, hogy Cassandrai-jóslatokba bocsátkoznánk, fontos hangsúlyozni, hogy a sérelemdíj és kártérítési igények bíróságok által elbírálása során ezen magánjogi szankcióknak valóban a személyiségi és személyhez fűződő jogok védelmét kell szolgálniuk és semmiképpen nem támogathatók az olyan kereseti kérelmek, amelyek ezzel ellentétes esetleg nyereszkedési célból kerülnek előterjesztésre.

Kedves Imre! Isten éltesen még sokáig erőben és egészségben!

---

²⁹ Lásd a BDT2020.4156. számú döntést, amely szerint a kezelési szerződés mint gondossági kötelelem esetében a szerződésszegés és a felróhatóság átfedésbe kerül.

³⁰ Lásd KEMENES ISTVÁN: *Az esély elvesztése, mint vagyoni és nem vagyoni hátrány*. Magyar Jog 2018/12.szám 658–669. pp.

³¹ Áttekintő képet ad a témáról BODONOVICH KLÁRA: *A gyógyulási esély elvesztése, mint kár a bírói gyakorlat tükrében*. Iustum Acquum Salutare X.2014.3. p.

³² Lásd a BH2013.89. és a BH 2012.90. számában közzétett döntéseket.